

**UCHWAŁA NR LIV/446/2021
RADY MIASTA ŚWINOUJŚCIE**

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159 i 1006) Rada Miasta Świnoujście uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Świnoujście.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 roku.

Przewodnicząca Rady Miasta

Elżbieta Jabłońska

Załącznik
do Uchwały Nr LIV/446/2021
Rady Miasta Świnoujście
z dnia 25 listopada 2021 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022-2024

**Program opracowali pracownicy
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Świnoujściu**

Świnoujście, listopad 2021 r.

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Główne założenia programu.....	4
3. Diagnoza.....	4
3.1 Ogólne dane demograficzne.....	4
3.2 Placówki oświatowe.....	6
3.3 Sąd Rodzinny.....	7
3.4 Placówki wsparcia dziennego.....	9
3.5 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.....	10
3.5.1 Świadczenia pieniężne.....	10
3.5.2 Poradnictwo specjalistyczne i mediacje.....	11
3.5.3 Wsparcie i pomoc asystenta rodziny.....	12
3.5.4 Rodziny wspierające	16
3.6 Podejmowane działania.....	16
4. Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny	18
5. Realizacja „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021”.....	19
6. Cele programu.....	20
7. Finansowanie i monitoring.....	24
8. Zakończenie.....	24

1. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 został przygotowany w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821 z późn. zm.), który stanowi, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Pierwszy taki program obowiązywał na terenie Miasta Świnoujście w latach 2013-2015 na podstawie uchwały Nr XL/329/2013 Rady Miasta Świnoujście z dnia 2 lipca 2013r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2015. Kolejne Programy tworzone były i uchwalane w przyjętym trybie, ostatni na lata 2019 – 2021.

Zgodnie z art. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwanej dalej „ustawą”, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Podstawę realizacji programu stanowi współpraca poszczególnych instytucji. Wspólna, kompleksowa pomoc, zaangażowanie przedstawicieli różnych środowisk daje szansę na udzielenie wsparcia jakiegokolwiek rodziny potrzebującej do wypełnienia funkcji rodzicielskiej.

2. Główne założenia programu

Głównym założeniem programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W niniejszym programie uwzględniono konieczność wielokierunkowego oddziaływania zarówno na dzieci jak i na ich opiekunów. Wzmocnienie kompetencji wychowawczych rodziców, zwiększenie umiejętności prospołecznych wszystkich członków rodziny oraz praca z rodziną w środowisku lokalnym, która ma przyczynić się do jej wzmocnienia i prawidłowego funkcjonowania.

Przygotowany program zgodny jest z obowiązującą Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Świnoujściu na lata 2017-2026.

Czas realizacji programu zaplanowano na lata 2022-2024.

3. Diagnoza

Do przeprowadzenia diagnozy w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych rodzin funkcjonujących na terenie Świnoujścia wykorzystano dane:

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu,
- Sądu Rodzinnego w Świnoujściu,
- placówek wsparcia dziennego w Świnoujściu,
- Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Świnoujście,
- Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Świnoujście,
- Wydziału Spraw Obywatelskich.

3.1 Ogólne dane demograficzne

Poniżej, w wersji tabelarycznej przedstawiono dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące ludności zamieszkującej w naszym mieście.

Tabela nr 1

Rok	Ludność ogółem:	w tym: mężczyźni	w tym: kobiety	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Rozwody
2011	41.516	20.072	21.444	321	391	-70	175	105
2012	41.509	20.080	21.429	291	400	-109	177	83
2013	41.371	20.003	21.368	266	437	-171	167	86
2014	41.276	19.943	21.333	288	397	-109	210	123
2015	41.152	19.873	21.279	252	463	-211	229	91
2016	41.115	19.813	21.302	326	483	-157	217	80

2017	41.032	19.756	21.276	339	485	-146	228	96
2018	40.910	19.690	21.220	314	529	-215	219	85
2019	40.988	19.683	21.205	310	479	-169	188	111
2020	40.948	19.688	21.260	298	493	-195	167	75

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W okresie ostatnich 10 lat (lata 2011 – 2020) liczba mieszkańców Świnoujścia wg danych Głównego Urzędu Statystycznego wahała się od 41.516 w roku 2011 do 40.948 w roku 2020. Średnia liczba mieszkańców Świnoujścia w tym okresie wyniosła ok. 41.182 osoby. Od 2011 r. możemy zauważyć co roku, nieznaczny lecz stały spadek liczby mieszkańców. We wszystkich analizowanych latach w Świnoujściu większą grupę stanowiły kobiety. Średnio było ich ok. 21.311, natomiast mężczyzn ok. 19.860, a zatem o ok. 1.451 mniej.

Średnia liczba urodzeń dzieci w naszym Mieście w badanym okresie wyniosła ok. 301. Najwięcej dzieci urodziło się w 2017 r. – 339, najmniej natomiast w 2015 r. - 252. Niestety, przez wszystkie dziesięć analizowanych lat liczba zgonów była większa niż liczba urodzeń. Średnio co roku w Świnoujściu umiera ok. 456 osób. Największą liczbę zgonów odnotowano w 2018 r. i było ich aż 529, najmniej osób odeszło w 2011 r. tj. 391. Z analizy powyższych danych wynika, iż przez cały badany okres utrzymuje się ujemny przyrost naturalny. Najmniejszą wartość osiągnął on w 2011r. - 70 (urodziło się wówczas 321 dzieci, zmarło 391 osób), a największą w 2018 r. - 215 (urodziło się 314 dzieci, a zmarły 529 osoby). Średni przyrost naturalny w badanej dekadzie wyniósł ok. -155.

Przeanalizowano także liczbę zawieranych małżeństw przez mieszkańców Świnoujścia oraz liczbę małżeństw rozwiązanych przez rozwód. Najwięcej małżeństw zawarto w 2015 r. – 229. Najmniej małżeństw stanęło na ślubnym kobiercu w roku 2013 oraz 2020 r. – 167. Średnio w okresie od 2011 r. do 2020 r. w naszym Mieście zawieranych było ok. 198 małżeństw rocznie, a 94 związków małżeńskich kończyło się rozwodem.

Z danych otrzymanych z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Świnoujście wynika, iż wg stanu na dzień 31 grudnia liczba mieszkańców naszego miasta, a w tym liczba dzieci w wieku 0-18 lat wynosiła odpowiednio:

Tabela Nr 2

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Liczba mieszkańców miasta Świnoujście	37.405	37.274	37.100
w tym liczba dzieci w wieku 0-18 lat	5.685	5.713	5.674

Źródło: Dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Świnoujście

Jak widać dane liczbowe dotyczące liczby mieszkańców pochodzące z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta i z Głównego Urzędu Statystycznego znacznie się różnią. Wynika to z faktu, iż Urząd Miasta posiada informacje jedynie na temat liczby osób zameldowanych w naszym Mieście. Z przekazanych danych wynika, iż liczba osób

zameldowanych w Świnoujściu w okresie ostatnich trzech lat zmniejszała się. W ciągu dwóch lat spadła o 305 osób. Liczba dzieci zameldowanych w Świnoujściu wahała się od 5.685 w 2018 roku do 5.674 w 2020 roku. Dzieci w wieku od 0 do 18 lat stanowią ok. 15 % populacji osób zameldowanych w Świnoujściu.

3.2 Placówki oświatowe

Z danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Świnoujście wynika, że w Świnoujściu w ostatnich latach następująca liczba dzieci i młodzieży uczęszczała do placówek oświatowych:

Tabela nr 3

Placówki oświatowe publiczne i niepubliczne	rok szkolny 2018/2019	rok szkolny 2019/2020	rok szkolny 2020/2021
Liczba placówek oświatowych ogółem (bez placówek dla osób dorosłych), w tym:	34	36	36
- przedszkoli	13	13	13
- szkół podstawowych	8	9	9
- gimnazjów	7	0	0
- pozostałych (technika, licea, szkoły zawodowe)	11	12	12
Liczba dzieci w placówkach ogółem, w tym:	4.932	4.507	5.068
- przedszkolach	1.249	1.363	1.275
- szkołach podstawowych	2.710	2.765	2.816
- szkołach gimnazjalnych	258	0	0
- pozostałych (technika, licea, szkoły zawodowe)	715	965	977

Źródło: Dane Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Świnoujścia

Jak wynika z danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Świnoujście liczba dzieci i młodzieży ogółem w placówkach oświatowych w okresie ostatnich trzech lat utrzymywała się na bardzo podobnym poziomie i wahała się od 4.507 w roku szkolnym 2019/2020 do 5.068 w roku szkolnym 2020/2021 .

Dzięki funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w systemie oświatowym możliwe jest zaobserwowanie przez osoby pracujące z nimi i ich rodzicami tj.: wychowawców, nauczycieli, pedagogów czy psychologów ewentualnych niepokojących sygnałów świadczących o problemach opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach. Pozwala to na podjęcie stosownych działań przez pracowników placówek oświatowych, a także w razie gdy ich działania nie przynoszą pozytywnych efektów, poinformowanie Sądu Rodzinnego o nieprawidłowym funkcjonowaniu rodziny i zaniedbaniach wobec dzieci.

3.3 Sąd Rodzinny

Problemy opiekuńczo-wychowawcze mają niejednokrotnie swoje skutki prawne. Jak stanowi preambuła ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018r., poz. 969) została ona przyjęta przez ustawodawcę w dążeniu do przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich i stwarzania warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź wystąpili przeciwko zasadom współżycia społecznego, oraz w dążeniu do umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązków członków społeczeństwa.

Zgodnie z art. 7 § 1 pkt 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich Sąd Rodzinny może zobowiązać rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli nr 4 Sąd Rodzinny w Świnoujściu w 2018 roku 1 raz skorzystał z takiej możliwości, w 2019 roku – 3 razy, a w 2020 roku – 8 razy.

Tabela nr 4

Rodzaj zobowiązania	Liczba orzeczeń w zakresie zobowiązania rodzica/opiekuna		
	2018r.	2019r.	2020r.
<i>Zobowiązanie</i> rodziców lub opiekuna do poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, a także do ścisłej współpracy ze szkołą, do której nieletni uczęszcza, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, oraz lekarzem lub zakładem leczniczym	1	3	8

Źródło: Dane Sądu Rejonowego w Świnoujściu III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Wobec rodziców nieprawidłowo wypełniających swoje funkcje opiekuńczo-wychowawcze, w sytuacji gdy zagrożone jest dobro małoletnich dzieci, Sąd Rodzinny wydaje stosowne orzeczenia dotyczące władzy rodzicielskiej.

Tabela nr 5

Rodzaj orzeczenia w zakresie władzy rodzicielskiej	lata		
	2018	2019	2020
liczba wydanych orzeczeń w zakresie <u>zawieszenia</u> władzy rodzicielskiej z powodu zaniedbań w sferze opiekuńczo - wychowawczej	4	3	3
liczba wydanych orzeczeń w zakresie <u>ograniczenia</u> władzy rodzicielskiej z powodu zaniedbań w sferze opiekuńczo - wychowawczej	28	32	36
liczba wydanych orzeczeń w zakresie <u>pozbawienia</u> władzy rodzicielskiej z powodu zaniedbań w sferze opiekuńczo - wychowawczej	7	2	1

liczba wydanych orzeczeń w zakresie <u>przywrócenia</u> władzy rodzicielskiej	0	8	5
Liczba orzeczeń w zakresie <u>ograniczenia</u> albo zakazu kontaktów z <u>dzieckiem</u>	0	0	0

Źródło: Dane Sądu Rejonowego w Świnoujściu III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Zgodnie z art. 109 ustawy z dnia 25 lutego 1964r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020r., poz. 1359) jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy może wydać odpowiednie zarządzenia. Może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;
- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej albo zarządzić umieszczenie małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Z danych Sądu Rejonowego w Świnoujściu wynika, że w ostatnim okresie Sąd wydał następujące zarządzenia:

Tabela nr 6

Zarządzenia wydane w przypadku zagrożenia dobra dziecka (art. 109 § 2 kodeks rodzinny i opiekuńczy):	lata		
	2018	2019	2020
- zobowiązanie rodziców do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną,	5	13	19
- skierowanie małoletniego do placówki wsparcia dziennego,	0	0	0
- skierowanie rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;	0	2	0
- poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;	15	17	21
- skierowanie małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi.	8	6	3

Źródło: Dane Sądu Rejonowego w Świnoujściu III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Jak widać, Sąd najczęściej poddawał wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego i tak w 2018 r. wydano 15 takich zarządzeń, w 2019 r. - 17, a w 2020 r.- 21.

Stosunkowo często Sąd Rodzinny korzystał także z możliwości zobowiązania rodziców do pracy z asystentem rodziny. Coraz częstszą formą pracy z rodziną jest współpraca z asystentem rodziny i chociaż w 2018 roku było 5 takich postanowień to już w roku 2019 – 13 a w 2020 roku – najwięcej bo 19.

3.4 Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z art. 18 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówkę wsparcia dziennego może prowadzić gmina, podmiot, któremu gmina zleca realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Placówka przy realizacji swoich zadań współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny (chyba, że do placówki skieruje sąd).

W Świnoujściu funkcjonują cztery placówki wsparcia dziennego, prowadzone przez organizacje pozarządowe, którym Miasto zleciło realizację zadania. Trzy z nich prowadzone są przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Są to:

- Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Nr 1, przy ul. Sosnowej 16,
- Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Nr 2, przy ul. Dąbrowskiego 4,
- Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Nr 3, przy ul. Modrzejewskiej 20.

Czwarta placówka mieszcząca się przy ul. Hołdu Pruskiego 11 powadzona jest od 2020 r. przez Fundację Samotnym w Tłumie.

Łącznie, wszystkie cztery placówki zapewniają miejsce dla 115 dzieci.

Ogółem w roku 2018 ze wsparcia oferowanego przez placówki wsparcia dziennego skorzystało 161 dzieci, w 2019 r. - 148 dzieci, a w 2020 r. - 120 dzieci.

Do placówek wsparcia dziennego dzieci kierowane były przez: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, psychologów i pedagogów szkolnych.

Na bieżąco analizowano sytuację dzieci w kontekście ich sytuacji rodzinnej i szkolnej oraz weryfikowano ich potrzeby. Na podstawie zebranych informacji planowano rodzaje i specyfikę zajęć. Prowadzono następujące formy pracy z dziećmi:

- 1) zajęcia rozwijające zainteresowania i zdolności – plastyczne, muzyczne, teatralne, czytelnicze, informatyczne, kulinarne, gry i zabawy ruchowe,
- 2) działania wychowawcze – prace na rzecz placówki, utrzymywanie porządku i poszanowanie sprzętu, wyrabianie i utrwalanie nawyków higienicznych, utrwalanie zasad postępowania akceptowanych społecznie, aktywizowanie do udziału w konkursach i zawodach, rozwijanie wrażliwości na krzywdę ludzką i potrzebę niesienia pomocy innym, poszanowanie otaczającego środowiska (fauny, flory, dbałości środowiska pod względem ekologii),
- 3) organizowano imprezy okolicznościowe, wycieczki,
- 4) dożywianie, pomoc rzeczowa,
- 5) zajęcia socjoterapeutyczne – zajęcia rozwijające z zakresu komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z emocjami i uczuciami, budowania konstruktywnej hierarchii wartości, radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych, radzenia sobie z nadmiernym stresem i napięciem, umiejętności odmawiania w sytuacjach nakłaniania

przez rówieśników do zachowań ryzykownych, eliminowania agresji fizycznej i konfliktów rówieśniczych,

- 6) zajęcia korekcyjno-kompensacyjne – rozwijanie zasobu pojęć oraz werbalizacji myśli, wyrównywanie braków szkolnych, rozwijanie myślenia przyczynowo - skutkowego, usprawnianie percepcji słuchowej w zakresie analizy i syntezy słuchowej, pamięci słuchowej, usprawnianie motoryki małej w zakresie przygotowania do nauki pisania,
- 7) zajęcia logopedyczne,
- 8) zajęcia z profilaktyki uzależnień.

Ponadto, podejmowano inne działania na rzecz rodzin: udzielano porad, prowadzono stałą i systematyczną współpracę z rodzicami, indywidualne konsultacje z rodzicami dzieci, współpracowano z pedagogami szkolnymi, kuratorami sądowymi i pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

3.5 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

3.5.1 Świadczenia pieniężne.

Świadczenia pieniężne, na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) udzielane są osobom i rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, których nie mogą przezwyciężyć we własnym zakresie. Wśród powodów ich udzielania można wymienić np.: ubóstwo, niepełnosprawność, bezdomność, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Poniższa tabela przedstawia dane w zakresie ogólnej liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodziny w Świnoujściu przyznanych zarówno w ramach zadań zleconych jak i własnych oraz przypadków, gdy pomoc została udzielona między innymi ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela nr 7

	2018 r.		2019 r.		2020 r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną - świadczenia pieniężne przyznane decyzją administracyjną (zadania własne i zlecone)	588	999	530	866	596	1020
w tym: pomoc przyznana z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	127	422	92	311	113	367

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu.

Od kilku już lat głównymi powodami przyznawania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej są obok ubóstwa, długotrwała i ciężka choroba (w ostatnich 3 latach średnio aż 50% rodzin korzystających z pomocy) oraz niepełnosprawność (średnio 48% osób otrzymujących

pomoc finansową). Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego występuje u około 23% rodzin korzystających w Świnoujściu ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej. Zauważyć można, że na przestrzeni ostatnich trzech lat udział procentowy takich rodzin w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej maleje. W ocenie pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych są: niskie kompetencje wychowawcze rodziców/opiekunów, brak zainteresowania ze strony rodziców sprawami dziecka (czy chodzi do szkoły, czy się uczy, jak spędza wolny czas), negatywny wpływ środowiska lokalnego, uzależnienie rodziców, rodziny niepełne. Dużym problemem jest także brak wzorców rodzicielskich wyniesionych z domu rodzinnego i powielanie tej bezradności w dorosłym życiu.

3.5.2 Poradnictwo specjalistyczne i mediacje

Rodziny przeżywające problemy opiekuńczo-wychowawcze mogą korzystać w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie nie tylko z pomocy pracowników socjalnych prowadzących wśród rodzin pracę socjalną i wnioskujących pomoc finansową czy też asystentów rodziny ale także z pomocy innych specjalistów tj.: psychologów, prawników czy pedagogów. Poradnictwo specjalistyczne prowadzone jest w MOPR w różnych działach, w zależności od sytuacji w jakiej znajduje się osoba potrzebująca wsparcia.

Wszyscy mieszkańcy Świnoujścia, którzy mają trudności i wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód mogą korzystać z bezpłatnego poradnictwa w Dziale Pieczy Zastępczej i Poradnictwa Specjalistycznego. Poradnictwo prawne realizowane jest przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu poradnictwa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego i ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizowane jest przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii, natomiast poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny. Osoby dotknięte traumatycznymi przeżyciami mogą uzyskać pomoc specjalistów z Ośrodka Interwencji Kryzysowej działającego w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu.

Mieszkańcy miasta przeżywający problemy opiekuńczo-wychowawcze skorzystali z następujących porad specjalistycznych świadczonych przez specjalistów Działu Pieczy Zastępczej i Poradnictwa Specjalistycznego MOPR:

Tabela nr 8

Rodzaj poradnictwa:	2018r.	2019r.	2020r.
psychologiczne	38 rodzin 113 porad	38 rodzin 115 porad	41 rodzin 117 porad
rodzinne	13 rodzin 42 porad	9 rodzin 12 porady	5 rodzin 15 porad
prawne	47 rodzin 71 porad	39 rodziny 55 porad	34 rodzin 45 porad

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu.

Zaznaczyć należy, że w powyższej tabeli pokazano jedynie liczbę rodzin, które borykają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i skorzystały z pomocy specjalistów, a nie liczbę udzielonej pomocy łącznie wszystkim mieszkańcom Świnoujścia. Ogólnie bowiem, z poradnictwa specjalistycznego, w szczególności: prawnego, psychologicznego i rodzinnego świadczonego osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych korzysta znacznie większa liczba mieszkańców Świnoujścia.

Osobom i rodzinom przeżywającym problemy opiekuńczo-wychowawcze świadczone było także poradnictwo w ramach interwencji kryzysowej. Celem takiej interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Do Ośrodka Interwencji Kryzysowej działającego w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu w 2018 r. zgłosiło się 15 rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, w 2019 r. było to 61 rodzin, a w 2020 r. – 33 rodziny.

Poniższa tabela przedstawia liczbę udzielonych porad rodzinom z problemami opiekuńczo - wychowawczymi w zależności od rodzaju porady specjalistycznej:

Tabela Nr 9

Rodzaj poradnictwa:	2018r.	2019r.	2020r.
psychologiczne	15 rodzin 96 porad	61 rodzin 128 porady	33 rodzin 90 porady
pedagogiczne	0 rodzin 0 porad	7 rodzin 10 porad	6 rodzin 10 porad
prawne	0 rodzin 0 porad	16 rodzin 24 porady	24 rodzin 43 porady

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu.

Jak widać, rodziny przeżywające trudności w prawidłowym pełnieniu swoich funkcji, korzystają ze wszystkich form pomocy jaką oferuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Wzrasta zapotrzebowanie na pomoc prawną również w zakresie wsparcia działań opiekuńczo – wychowawczych.

Od lipca 2020 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Świnoujściu poszerzył ofertę pomocową dla wszystkich mieszkańców Świnoujścia w postaci mediacji. Zadania mediatora polegają na zorganizowaniu i przeprowadzeniu mediacji, które mają na celu skuteczne rozwiązywanie konfliktów i nie dopuszczenie do ich eskalacji w rodzinach podopiecznych. Ze wsparcia w tym zakresie skorzystało 5 rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, które odbyły łącznie 8 spotkań z mediatorem.

3.5.3 Wsparcie i pomoc asystenta rodziny

Praca asystenta rodziny jest zasadniczym elementem systemu wspierania rodzin niewydolnych wychowawczo. Ustawodawca w art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sformułował podstawową zasadę współpracy z rodzinami przeżywającymi trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji, a mianowicie wskazał, iż wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Najlepsze efekty praca przynosi

wówczas, gdy rodzina otwarta jest na szeroki wachlarz oferowanego wsparcia, zarówno w postaci pracy socjalnej pracownika socjalnego, osób świadczących specjalistyczne poradnictwo (psychologa, pedagoga, prawnika) jak i przedstawicieli innych placówek i organizacji pomocowych. Należy jednak zwrócić uwagę, iż niezależnie od nakładu pracy wszystkich specjalistów najistotniejsza jest chęć zmiany ze strony rodziny. Jak wiadomo wprowadzanie zmiany jest procesem trudnym i wielofazowym. Istnieje wiele przyczyn inicjujących zmianę i wiele czynników wpływających na nią. Bardzo istotna jest wiara w możliwość zmiany samych osób i rodzin, których ten proces dotyczy ale także wiara osoby wspierającej. W budowaniu motywacji ogromne znaczenie ma także umiejętność budowania relacji oraz interakcja pomiędzy rodziną poszukującą pomocy, a osobą która pomaga jej zbudować motywację wewnętrzną. Zmiana sposobu myślenia i funkcjonowania wymaga odwagi i determinacji i nikt nie może zrobić tego za osobę, której zmiana dotyczy. Bardzo ważna jest zatem świadomość, że każda rodzina inaczej przechodzi przez ten proces. Są rodziny, którym udaje się pomóc, są takie, które nie podejmują w ogóle trudu zmiany, takie, które zatrzymują się na pewnym etapie bądź też wracają do swoich nawyków. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż naturalnym elementem procesu zmiany jest nawrót do wcześniejszych zachowań problemowych i powinien on być postrzegany w takim wymiarze a nie jako porażka.

Ustawodawca bardzo rygorystycznie wskazał kwalifikacje osób mogących wykonywać zawód asystenta rodziny. Zgodnie z art. 12 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystentem rodziny może być osoba, która posiada:

- wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie lub praca socjalna,
- wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku uzupełnione szkoleniem z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną lub studiami podyplomowymi obejmującymi zakres programowy szkolenia określony na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną,
- wykształcenie średnie i szkolenie z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną, a także udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin. Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań asystenta rodziny należy w szczególności: opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi itp. Najważniejszym zadaniem asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w nabyciu kompetencji umożliwiających prawidłowe pełnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci, tak aby mogły wychowywać się w bezpiecznym środowisku rodzinnym.

Od 2015 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Świnoujściu stworzonych jest 5 etatów dla asystentów rodziny.

Wszyscy asystenci rodziny wykonują swoje obowiązki w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez członków rodziny kontroli nad własnym życiem, która pozwala im być

samodzielnym oraz tak wypełniać rolę rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci.

Wsparciem w formie asystenta rodziny w 2018 r. były objęte 54 rodziny, z czego 5 to rodziny nowe .

W 2018r. zakończono współpracę z 4 rodzinami. W przypadku 2 rodzin powodem było ustanie problemów opiekuńczo-wychowawczych wymagających wsparcia asystenta rodziny, 1 rodzina zmieniła miejsce zamieszkania, natomiast w przypadku kolejnej rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej.

Asystent rodziny, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy zobowiązany jest do monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu z nią pracy. W związku z powyższym, w 2018 r. trzy rodziny objęte były takim monitoringiem. Ustawodawca nie wskazał zasad, w tym okresu i formy prowadzenia monitoringu. Z uwagi na potrzebę wzmacniania rodzin w procesie poprawy relacji i prawidłowego funkcjonowania bardzo ważne jest dostosowanie częstotliwości kontaktu i długości jego trwania do sytuacji każdej z rodzin. Zbyt długi monitoring może spowodować przekonanie rodziny o swojej słabości i konieczności ciągłego wsparcia. Do 2021 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Świnoujściu przyjęto zasadę prowadzenia półrocznego monitoringu, następnie w wyniku kilkuletnich doświadczeń wypracowano model polegający na prowadzeniu monitoringu funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy przez okres 3 miesięcy.

W 2019 roku 55 rodzin korzystało ze wsparcia asystentów rodziny, przy czym 6 rodzinom przyznano tę formę pomocy w danym roku. Pięć spośród rodzin zostało zobowiązanych do współpracy z asystentem rodziny na podstawie postanowienia Sądu Rodzinnego. W 2019 r. zakończono współpracę z 14 rodzinami. W przypadku 8 rodzin przyczyną zaprzestania współpracy asystenta z rodziną było osiągnięcie przez rodziców celów określonych w planie pracy z rodziną i ustanie problemów opiekuńczo-wychowawczych, które mogłyby skutkować ewentualnym trafieniem dzieci do pieczy zastępczej. W jednym przypadku rodzina nie wykazywała chęci dalszej współpracy z asystentem rodziny. W takich przypadkach, z uwagi na dobro małoletnich dzieci przebywających w rodzinie i brak możliwości wspierania rodziny przekazywana jest informacja do Sądu Rodzinnego. Jedna rodzina zmieniła miejsce zamieszkania oraz jednocześnie rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, w innym przypadku rodzic zmienił miejsce pobytu. W kolejnej rodzinie dziecko osiągnęło pełnoletność, a w ostatniej dziecko było zabezpieczone w postaci umieszczenia w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii. Dziewięć rodzin, po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny objętych było monitoringiem.

W roku 2020 - 46 rodzin, objętych było wsparciem asystentów rodziny. Tę formę pomocy przyznano 3 nowym rodzinom borykającym się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Współpracę zakończono z 9 rodzinami. W przypadku 3 rodzin przyczyną zaprzestania współpracy asystenta z rodziną było osiągnięcie przez rodziców celów określonych w planie pracy z rodziną i ustanie problemów opiekuńczo-wychowawczych. W czterech przypadkach rodziny nie realizowały planu pracy, nie współpracowały z asystentem rodziny oraz nastąpiło pozbawienie władzy rodzicielskiej, jedna rodzina wyprowadziła się poza Świnoujście, natomiast w innym przypadku dziecko osiągnęło pełnoletność.

Po zakończeniu współpracy z rodziną w 2020 roku asystenci monitorowali dalsze funkcjonowanie rodziny w siedmiu przypadkach.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Świnoujściu, w przypadku stwierdzenia występowania w rodzinach problemów opiekuńczo – wychowawczych na wniosek pracownika socjalnego obejmuje rodzinę wsparciem asystenta rodziny, działania te często wyprzedzają wydanie przez Sąd Rodzinny postanowień o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego. Dodatkową ważną rolę, którą pełnią asystenci rodziny jest praca na rzecz powrotu dzieci do

rodzin biologicznych, co przedkłada się na współpracę z rodzinami dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, polegającą na między innymi stworzeniu warunków odpowiednich dla prawidłowego rozwoju dzieci oraz na eliminacji złych nawyków, które doprowadziły do konieczności zabezpieczenia dzieci w innych warunkach niż dom rodzinny.

W poniższej tabeli zebrano powyżej opisane dane:

Tabela nr 11

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin wspieranych przez asystenta rodziny:	54	55	46
w tym liczba nowych rodzin	5	6	3
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę	4	14	9
Liczba rodzin, w których prowadzono monitoring	3	9	7

Zródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Swinoujściu

Pierwszego stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. poz. 1860 ze zm.) na mocy, której zmieniono art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ten sposób, że dodano pkt 13a. Rozszerzono zatem katalog zadań asystenta rodziny o realizację zadań określonych w ww. ustawie.

Zgodnie z art. 8 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, kobiety w okresie ciąży, porodu i porodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także rodziny z dzieckiem, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu uprawnione są do poradnictwa w zakresie:

- 1) przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka;
- 2) wsparcia psychologicznego;
- 3) pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych;
- 4) dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Poradnictwo to koordynowane jest przez asystenta rodziny. Uprawnione są do niego kobiety posiadające dokument potwierdzający ciążę, ich rodziny lub rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii, w zakresie ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia albo nieuleczalnej choroby zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Koordynacja polega na:

- 1) opracowywaniu wspólnie z osobami, których to dotyczy katalogu możliwego do uzyskania wsparcia;

2) występowaniu przez asystenta rodziny w imieniu tych osób, na ich żądanie, do podmiotów, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy (jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek organizacyjnych realizujących wspieranie rodziny, innych jednostek sektora finansów publicznych lub wykonujących zadania zlecone im przez jednostki sektora finansów publicznych) wyłączeniem świadczeniodawców, o których mowa w art. 5 pkt 41 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w celu umożliwienia im skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia.

Asystent podejmuje koordynację wsparcia na wniosek osób uprawnionych. Od momentu wejścia w życie ustawy, do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu nie wpłynął żaden taki wniosek.

3.5.4 Rodziny wspierające

Zgodnie z art. 29 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny pomaga rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pełnienie tej funkcji może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

Rodzina wspierająca ustanawiana jest przez Prezydenta Miasta po uzyskaniu pozytywnej opinii Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Do zadań asystentów rodziny należy zatem odpowiednie rozeznanie sytuacji rodziny i znalezienie w jej otoczeniu ewentualnych osób mogących podjąć się tego zadania.

Zgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy z rodziną wspierającą zawiera się umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Miasto Świnoujście co roku zabezpiecza w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie środki finansowane na ten cel.

W latach 2018-2020 w Świnoujściu nie było rodzin wspierających.

3.6 Podejmowane działania

Wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu, tak aby rodzice właściwie wypełniali swoje obowiązki wychowawcze i opiekuńcze wobec dzieci zapewniając im bezpieczeństwo i stabilne dzieciństwo jest jednym z priorytetów polityki społecznej Miasta Świnoujście. Różne instytucje i placówki funkcjonujące na terenie Świnoujścia podejmują działania na rzecz wspierania dzieci i rodziców.

Pracownicy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przeprowadzili w Szkole Podstawowej Nr 1 zajęcia profilaktyczno-edukacyjne pod nazwą „Co to jest złość”. W roku 2018 działaniami objęto uczniów 4 klas – łącznie 90 uczniów, natomiast w 2019 roku 4 klas - 98 uczniów. Program w 2019 r. został poszerzony o zajęcia dla dzieci przedszkolnych, programem objęto 83 dzieci.

W listopadzie 2018 r. w Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Integracyjnymi pracownicy SOWOPR zorganizowali warsztaty pod nazwą „Związek buduje a nie rujnuje”. W zajęciach wzięło udział 25 uczniów. W kolejnych latach warsztaty odbywała się pod tym samym tytułem i w 2019 r. wzięło w nich udział 19 uczniów.

W Świnoujściu prowadzony był program pn. Trening Umiejętności Prospołecznych i Zastępowania Agresji (ART). W roku 2018 programy wczesnej profilaktyki agresji prowadzone były w Szkołach Podstawowych Nr 1, 4, 6, w Centrum Edukacji Zawodowej

i Turystyki oraz w Przedszkolu Miejskim nr 9 i 5. Objęto nimi 187 osób. W 2019 roku program został przeprowadzony w tych samych placówkach, a uczestniczyło w nim 129 osób. W roku 2020 łączna liczba dzieci, która ukończyła program wyniosła 27. Liczba osób kierowanych do programu, przez kadre pedagogiczną świadczy o skuteczności programu.

W latach 2018 - 2020 prowadzony był program profilaktyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom pn. „Unplugged”, rekomendowany przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii. Na terenie 3 placówek oświatowych: Szkoły Podstawowej Nr 1 Nr 6 i Nr 4. W programie wzięło udział: w 2018 r – 98 uczniów i 44 rodziców, w 2019 - 138 uczniów i 53 rodziców oraz w 2020 r. - 65 uczniów i 18 rodziców.

Zrealizowano program z zakresu profilaktyki selektywnej pn. „Fred goes Net“, rekomendowany przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii. Program adresowany był do osób w wieku 14-21 lat, które eksperymentują z substancjami psychoaktywnymi. Do uczestnictwa w programie młodzież kierowana była m.in. przez: kuratorów sądowych oraz pedagogów szkolnych. W 2018 roku do programu skierowano 18 osób i wszystkie program ukończyły. W programie wzięło udział 25 osób, wszyscy program ukończyli. W 2020 r. w programie wzięło udział 12 osób i tyle samo go ukończyło. Z zaplanowanych czterech edycji w 2020 r. z uwagi na pandemię udało się zrealizować tylko dwie.

W roku 2018 funkcjonował Punkt Konsultacyjny Specjalistycznej Poradni FAS dla Dzieci ze Spectrum FAS/FASD i ich opiekunów. Wsparcie uzyskało 29 osób poprzez poradnictwo, konsultacje i diagnozę.

W latach 2018 - 2020 zrealizowano program w postaci terapeutycznych zajęć grupowych skierowanych do młodzieży w wieku 12-18 lat objętej lub zagrożonej nauczaniem indywidualnym, zindywidualizowaną ścieżką nauczania, której trudno odnaleźć się w grupie rówieśniczej oraz ich rodziców/opiekunów. Celem programu była psychoedukacja i integracja młodzieży, tak aby stworzyć możliwość powrotu lub bezpiecznego uczestnictwa w środowisku szkolnym i rówieśniczym m.in. poprzez: zwiększenie kompetencji społecznych uczestników, obniżenie poziomu lęku, wzmocnienie poczucia własnej wartości. W 2018 uczestniczyło 39 osób, w 2019 – 21 osób i w 2020 r. rozpoczęło 45 osób, a 34 ukończyło program.

Ponadto zrealizowano program pod nazwą „Szkoła dla rodziców” mający na celu wzmocnienie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów. W programie w 2018 wzięły udział 44 osoby, w 2019 – 48 osób, w 2020 roku 36 osób.

Szczególnym wyzwaniem dla instytucji pomocowych stał się okres epidemii koronawirusa Covid – 19. Od marca 2020 roku, wraz z wprowadzeniem stanu epidemicznego w Polsce, uruchomiony został projekt „Linia wsparcia”. W ramach działań związanych z tym projektem, w mediach lokalnych i na stronie internetowej MOPR pojawiła się informacja o możliwości uzyskania pomocy, udzielanej przez specjalistów w formie rozmowy telefonicznej. W okresie największego nasilenia epidemii koronawirusa SARS-CoV-2, specjaliści udzielali pomocy według swoich kompetencji telefonicznie, a w uzasadnionych przypadkach spotykali się osobiście z Klientami OIK, z zachowaniem reżimu sanitarnego. Projekt został powtórzony także w drugiej połowie 2020 roku pod nazwą „Wsparcie psychologiczne”. Informacja o sposobach i zakresie udzielania pomocy psychologicznej w czasie epidemii wirusa SARS-CoV-2 została udostępniona w mediach i na stronie internetowej MOPR.

Po ogłoszeniu stanu epidemicznego w Polsce w związku z rozprzestrzenianiem się SARS CoV – 2, pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny objęli monitoringiem rodziny pozostające w kręgu zainteresowania MOPR, w których wychowywane są dzieci, a w szczególności te z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny pozostawali w stałym kontakcie z przedstawicielami placówek oświatowych,

kuratorami oraz dzielnicowymi. Celem tych działań było zminimalizowanie negatywnych skutków izolacji, która doprowadzała często do napięć i konfliktów między członkami rodzin. Praca w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie przebiegała nieprzerwanie i bez ograniczeń dla osób potrzebujących, z zachowaniem reżimu sanitarnego.

4. Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny

Co roku, zgodnie z art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.), w terminie do dnia 31 marca Prezydent Miasta Świnoujście składa Radzie Miasta Świnoujście sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Rada Miasta uchwała Gminny Program Wspierania Rodziny biorąc te potrzeby pod uwagę. Poniżej wskazano potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny przedstawione w sprawozdaniu za rok 2020.

Potrzeby w zakresie:

1. Tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i finansowania podnoszenia kwalifikacji przez asystentów - niezbędne jest przeznaczanie w kolejnych latach odpowiednich środków finansowych umożliwiających zarówno organizowanie szkoleń dla asystentów rodziny przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, jak również branie udziału w szkoleniach organizowanych dla tej grupy zawodowej przez wyspecjalizowane podmioty poza siedzibą Ośrodka;
2. Tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:
  - 1) zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:
    - a) wsparcia i pomocy asystenta rodziny - utrzymanie zatrudnienia asystentów rodziny na poziomie 5 etatów,
    - b) dostępu do poradnictwa specjalistycznego – utrzymanie poradnictwa w aktualnym oferowanym wymiarze,
    - c) dostosowanie form pomocy do zmieniających się warunków wynikających z wprowadzania ograniczeń w związku z pandemią.
  - 2) organizowania szkoleń i tworzenia warunków do działania rodzin wspierających i finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające – dokonywanie przez asystentów rodziny rozeznania wśród rodzin objętych wsparciem w zakresie pozyskania rodzin wspierających. Dalsze zabezpieczanie środków finansowych z przeznaczeniem na zwrot kosztów ponoszonych przez ewentualne rodziny wspierające związanych z udzielaną przez nie pomocą.
  - 3) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci - niezbędne jest zabezpieczanie w budżecie Miasta środków na funkcjonowanie dotychczas istniejących placówek wsparcia dziennego.

5. Realizacja „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021”

Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 przyjętego uchwałą Nr VI/36/2019 Rady Miasta Świnoujście z dnia 24 stycznia 2019 r. monitoring Programu polegał na stałej obserwacji realizacji celów i zaplanowanych działań. Do każdego celu i działania przypisane były odpowiednie wskaźniki umożliwiające monitorowanie realizacji zaplanowanych działań, a tym samym osiągnięcia zamierzonych celów. Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu, co roku przedkładał Prezydentowi Miasta sprawozdanie z realizacji Programu.

Z analizy sprawozdań wynika, iż założone działania były realizowane i zmierzały one do: wspierania rodziców/opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (cel I), przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży (cel II) oraz reintegracji rodzin (cel III).

6. Cele programu

Gminny program wspierania rodziny na lata 2022 – 2024				
Cel główny: Wzmocnienie roli i funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzin w mieście Świnoujściu.				
Cele szczegółowe	Działania	Termin realizacji	Wskaźniki	Organy i instytucje odpowiedzialne
I. Wspieranie rodziców/opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	1. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych w rodzinach	2022 r.-2024 r.	- liczba rodzin - liczba odmówionych propozycji przyjęcia pomocy, - liczba rodzin, u których wg opinii pracownika socjalnego praca przynosi efekty, - liczba rodzin, których dochód przekracza kryterium dochodowe, - liczba zgłoszeń o objęcie pomocą rodziny, które wpłynęły z innych instytucji	MOPR
	2. Praca z rodziną prowadzona przez asystentów rodziny	2022 r.-2024 r.	- liczba asystentów rodziny, - liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, - liczba rodzin, które zrezygnowały z pomocy asystenta, - liczba rodzin, u których wg opinii asystenta rodziny praca przynosi efekty	MOPR

	3. Koordynowanie przez asystenta rodziny poradnictwa, o którym mowa w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	2022 r.-2024 r.	- liczba rodzin , u których asystent koordynuje wsparcie	MOPR
	4. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, w tym: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego	2022 r.-2024 r.	- liczba udzielonych porad psychologicznych, - liczba rodzin, którym udzielono porad psychologicznych, - liczba udzielonych porad pedagogicznych, - liczba rodzin, którym udzielono porad pedagogicznych, - liczba udzielonych porad prawnych, - liczba rodzin, którym udzielono porad prawnych	MOPR
	5. Umożliwianie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny	2022 r.-2024 r.	- liczba asystentów rodziny, którzy wzięli udział w szkoleniach, warsztatach itp., - liczba szkoleń/warsztatów, w których wzięli udział asystenci rodziny,	MOPR
	6. Umożliwianie podnoszenia kompetencji wychowawczych rodzicom i opiekunom (np. „Szkola dla rodziców”, warsztaty, szkolenia, prelekcje)	2022 r.-2024 r.	- liczba szkoleń/warsztatów, - liczba uczestników, - liczba osób, które w drodze ankiety ewaluacyjnej potwierdziły wzrost kompetencji wychowawczych	MOPR, Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Wydział Edukacji, placówki oświatowe

II. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży	1. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, w tym pedagogicznego i psychologicznego, terapii i psychoterapii	2022 r.-2024 r.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba udzielonych porad psychologicznych, - liczba dzieci, którym udzielono porad psychologicznych, - liczba udzielonych porad pedagogicznych, - liczba dzieci, którym udzielono porad pedagogicznych, - liczba dzieci objętych terapią, - liczba dzieci objętych psychoterapią 	Placówki oświatowe, MOPR
	2. Rozwój i prowadzenie placówek wsparcia dziennego	2022 r.-2024 r.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek wsparcia dziennego, - liczba miejsc, - liczba dzieci uczęszczających do placówek, - liczba dzieci, u których wg opinii pracownika świetlicy nastąpiła poprawa funkcjonowania w szkole, - liczba dzieci, u których wg opinii pracownika świetlicy nastąpiła poprawa funkcjonowania w grupie rówieśniczej, - liczba dzieci, u których wg opinii pracownika świetlicy nastąpiła poprawa funkcjonowania rodziny, - średnia miesięczna frekwencja 	Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, placówki wsparcia dziennego

	4. Podnoszenie umiejętności i kompetencji prospołecznych dzieci i młodzieży	2022 r.-2024 r.	- liczba programów, - liczba dzieci, - liczba podmiotów, w których realizowane były programy	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, MOPR
III. Reintegracja rodzin	1. Praca socjalna oraz praca asystentów rodziny z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na rzecz powrotu dziecka do rodziny poprzez m.in.: motywowanie do podjęcia edukacji i/lub terapii odwykowej, podnoszenie świadomości w zakresie prawidłowych i akceptowanych społecznie zachowań	2022 r.-2024 r.	- liczba rodziców biologicznych, - liczba odmów podjęcia działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny, - liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych	MOPR
	2. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego oraz terapii dla rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	2022 r.-2024 r.	- liczba rodziców biologicznych, - liczba udzielonych porad, - liczba prowadzonych terapii	MOPR

7. Finansowanie i monitoring

Program finansowany będzie z budżetu Miasta Świnoujście.

Monitoring Programu polegał będzie na obserwacji realizacji celów i zaplanowanych działań. Do każdego działania przypisane zostały odpowiednie wskaźniki pozwalające określić skalę realizowanych poczynań. Monitoring realizacji programu prowadzony będzie przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu. Sprawozdanie z realizacji programu za rok poprzedni, będzie składane co roku do końca marca Prezydentowi Miasta.

8. Zakończenie

Gminny Program Wspierania Rodziny systemowo wspiera rodziny, które doświadczają trudności opiekuńczo - wychowawczych, a w konsekwencji pozwoli rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji wynikających z jej istoty. Pozwoli również zatrzymać dziecko w jego rodzinie naturalnej lub umożliwi powrót do niej w razie czasowego umieszczenia w pieczy zastępczej. Program zakłada również tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin. Wskazane w programie propozycje zawierają przede wszystkim działania profilaktyczne i wspierające. W celu osiągnięcia zamierzonych celów w realizację programu oprócz Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu, włączone będą również instytucje, placówki i organizacje pozarządowe, które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę. Skuteczna pomoc dzieciom pozbawionym właściwej opieki oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej wymaga skoordynowania działań różnych instytucji zajmujących się rodziną i dzieckiem. Tak rozumiana współpraca zapewni pełne i kompleksowe działanie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.

Oczekiwanym efektem realizacji programu ma być stworzenie możliwie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka, poprzez oferowanie różnych form pomocy dla rodzin przeżywających problemy w sferze opiekuńczej i wychowawczej. Zakłada on realizację zadań obowiązkowych gminy oraz tych, które zostały uznane za potrzebne i wartościowe. Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb oraz posiadanych możliwości.

UZASADNIENIE

Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakładają na gminy obowiązek polegający na opracowaniu i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 2 powyższej ustawy, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Głównym założeniem programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo -wychowawczych.

W programie uwzględniono konieczność wielokierunkowego oddziaływania zarówno na dzieci jak i na ich rodziców czy opiekunów. Wzmocnienie kompetencji wychowawczych rodziców, zwiększenie umiejętności prospołecznych wszystkich członków rodziny oraz praca z rodziną w środowisku lokalnym ma przyczynić się do jej wzmocnienia i prawidłowego funkcjonowania.

Ustawodawca w art. 179 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazał, iż rada gminy uchwała gminny program wspierania rodziny, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadań gminy w tym zakresie.

Z uwagi na powyższe, podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.